

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Duabus optimis rationibus prædicta opinio confirmatur. cap. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

26.

saria est inter personas, contra vero filiatio, & processio, quamvis solum disparatæ relationes sint, constituunt duas personas, quia realiter distinguuntur. Caterum simili fere ratione alia via, eaque efficacissima, vrgere possumus Scotum, nostramque sententiam perspicue probare, vt sequenti capite patebit.

CAPVT VI.

Duabus optimis rationibus prædicta opinio confirmatur.

Prior ratio.

Cum satis manifestum sit ex disputat. 120. cap. 4. 5. & 6. disparationem actiuam, & paternitatem ratione sola differre; ratio Durandi hoc modo formari debet. Duæ disparatæ relationes producentis, quales sunt, spiratio, & paternitas non constituunt duas personas; nec in eo casu, quo Spiritus sanctus à solo Patre procederet duas personas constituerent, quia cum inter se non opponantur, sunt idem secundum rem, & sola ratione differunt: ergo duæ disparatæ relationes producti, quales sunt filiatio, & processio, non constituerent duas personas, si Spiritus sanctus à solo patre procederet: quia eodem modo essent idem secundum rem, sicut sunt relationes actiuæ: eo quod nullo modo essent oppositæ. Quare sicut idem suppositum nunc generat, & spirat; idem etiam generaretur, & procederet.

Cuius Scoti responsio occurrunt.

27.

At licet aliquis cum Scoto filiatio, & processio in eo etiam casu distinguerentur realiter, quia tunc essent duæ emanationes distinctæ realiter, altera per intellectum, altera per voluntatem; ex duabus autem emanationibus necessario oriuntur duæ relationes producti distinctæ realiter, quibus respondere possunt duæ relationes in agente, formaliter solum distinctæ in sententia Thomistarum. Verum cum eadem ratio debeat esse relationum, quæ ex emanationibus resultant, & ipsarum emanationum, quæ nihil aliud sunt, quam relationes in via, & ab ipsis relationibus sola ratione differunt; quis quæso affirmare audeat, aut Scoto inconsiderate concedat, in eo casu fore duas emanationes distinctas realiter absque vlla oppositione, solum quia disparatæ essent: eam modo non sint duæ relationes producentis distinctæ, etiam si disparatæ sint? Idem igitur argumentum fieri potest de emanationibus, quod de relationibus producti, & producentis faciebamus, hoc modo. Si tunc in Patre essent, sicut nunc sunt duæ relationes producentis disparatæ, non tamen constituerent diuersas personas, quia cum non opponeretur, essent idem realiter: sequitur non futuras duas emanationes, nec relationes producti realiter distinctas, quia etiam non opponerentur: nec enim esset maior repugnantia inter emanationes, & inter relationes producti, vt non essent idem, quam inter relationes producentis, oscitanter igitur nonnulli Thomistæ Scoto concedunt in eo casu futuras duas emanationes distinctas realiter, quo sane admissio, vix defendere valent non futuras duas relationes producti, & duas productas personas.

28.

Quomodo se haberent in eadem persona relatio spirati, & entis.

Quare cum probatum sit, in eo casu futuram vnā, & eandem personam Filij, & Spiritus sancti cum duplici relatione producti, geniti videlicet, &

procedentis solatione diuersa; explicandum est, quo pacto illæ duæ relationes, & emanationes nostro modo intelligendi se haberent. Nonnulli putant, ita tunc processuram illam personam, sicut productur opus artis, voluntate nimirum, & intellectu artificis. Verum quia opus artis non elicitur à voluntate, & intellectu, sed eorum solum imperio, & directione fit; hoc exemplo non recte explicatur emanatio illius personæ: ab vtraque enim potentia proxime, & substantialiter eliceretur. Quare melius compararetur illa persona operationi intellectus, & voluntatis, si eadem omnino esset in nobis, hoc est, si vtraque potentia eundem actum, & operationem æque primo produceret: tunc autem sicut nullus esset ordo realis inter intellectum, & voluntatem in operando, sic etiam nullus esset inter illam personam diuinam, quatenus esset Filius, & eandem, quatenus esset Spiritus sanctus: quia cum ea ratione, qua Spiritus esset, non procederet à verbo producto per intellectum, nullum ordinem realem cum illo haberet: sed in eandem personam vtraque ratio conueniret.

Altera ratio est huiusmodi: quæcumque in Deo non repugnant esse, in eo necessario sunt; Deo namque nihil potest adesse & abesse, sed quæ ei reuera conueniunt necessario conueniunt: quia de causa, si fieri potest, in æternis idem est, esse & posse filium, & Spiritus sanctus non opponeretur, non repugnet, vtrumque; esse eandem personam secundum rem: ergo reuera esset: si autem filius non produceret Spiritum sanctum, cum non opponeretur: ergo non repugnet esse idem suppositum cum spiritu sancto; ac proinde necessario essent vna & eadem persona secundum rem. Porro autem nihil obstat, si Spiritus sanctus non opponeretur filio, quo minus essent idem suppositum secundum rem, hac ratione probatur, quoniam in diuinis non est assignanda distinctio, & pluralitas, nisi quando, & inter quos fides eam constituit, vel ratio ipsa, manifestæque repugnantia demonstrat: aliunde tamen temere assignaretur distinctio secundum rem: atqui in eo casu, quo Spiritus sanctus non procederet à filio, nec fides docet futuram distinctionem, nec ratio vllam manifestam repugnantiam demonstrat: ergo temere diceremus, Filium, & Spiritum sanctum tunc etiam distinguendos secundum rem. Primum sane fides id non docet. Nam quamvis nunc certum ex fide sit, Filium, & Spiritum sanctum distinguuntur, tamen fides non docet nunc actum eos distinguunt filiatione, & processione, sed id in opinione positum est: ergo nec de fide certum est, tunc distinguendum Spiritum sanctum à filio: quia tunc solum maneret filiatio, & processio. Tum etiam nulla ratio, aut repugnantia demonstrat, filiationem, & processionem tunc se ipsis distinguendos, vt manifestum est; rationes enim Scoti facile inferius soluentur, quinimo ratio continet, tunc futuras omnino idem; quia, cum inter illas nulla esset oppositio, nulla etiam esset repugnantia, nihil ergo obstat, quo minus possent esse idem, si quidem non repugnat, spirationem adiuam, & paternitatem, seu filiationem disparatæ, quod idem, cum tamen sint relationes disparatæ, quod autem in Deo non repugnat esse idem; ea necessario idem, tunc idem esset persona filij, & Spiritus sancti, tantum abest, vt distinguerentur.

CAPVT

Reliquum est, ut rationes allatas in 2. cap. prioris sententia diluamus. Est in primis testimonium Anselmi, qui meo iudicio, si recte considerentur, quæ capit. 4. diximus, manifeste illam Scoti sententiam videtur tradidisse, vel quia filium & Spiritum sanctum sufficienter mutuo discernit diuersis relationibus, & modis procedendi, etiam non oppositis, quas Scotus disparatas relationes appellauit, vel certe, quia id voluit Græcis concedere contra quos diserebat, volens aliunde probare Spiritum sanctum à filio procedere: ille enim lib. illo processione Spiritus sancti c. 2. sub finem ficit: *Filius autem interim ut aliam causam dicam, quoniam nondum constat, quod Spiritus sanctus de illo sit, & procedat, ideo non est Spiritus S. nec Spiritus sanctus est filius, quia filius nascendo habet esse de patre, Spiritus sanctus vero non nascendo, sed procedendo.* Quibus verbis asserit, se pro causa dictionis inter filium & Spiritum sanctum assignare diuersum modum procedendi, interim dum alia causa non ostenditur volens hoc Græcorum sententiam differre. Sed 3. capit. post medium, postquam eundem modum distinctionis explicauit, inquit: *Cum autem apparebit, quia Spiritus sanctus est de filio, tunc quoque palam erit, quia propter hoc nequit esse filius Spiritus sanctus, & Spiritus sanctus filius.* Ego tamen multo commodius existimo, Græcis id non concedere: imo ipsos in eas angustias cogere, ut sola oppositione distinctionem inter personas cogitari possent, fateantur: licet enim efficax contra ipsos sumitur argumentum ut concedant, Spiritum sanctum à filio procedere, nisi Trinitatem personarum negare velint. Quocirca Scoti & aliorum opinio vnicuique efficax argumentum, quod Latinis contra Græcos esse solet infirmat, & nullius momenti efficit.

Ad priorem rationem deductam ex principio constitutente respondet Caietan. & Ferrar. locis citatis in 4. capit. eodem principio, quod res constituitur, eodem etiam distinguitur; quod res principium constitutens, non est relatio: nam si sit relatio, solum distinguitur ab opposito, ut ex mente horum authorum notauimus supra cap. 5. Hæc tamen solutio mihi non probatur: tum quia cap. illo 5. ostensum est relatione posse aliquid distingui non tantum ab opposito relatiuo, sed etiam ab aliis. Tamen etiam, quia licet verum esset id, quod docent Ferrar. & Caiet. Scoti argumento satisfacere nequit: arguit enim Scotus hoc modo. Quidquid constituit aliquid in ratione entis, constituit in ratione vnius, ac proinde in ratione indistincti à se distincti à quouis alio, quod eodem principio non constituitur: ergo eodem, quo res constituitur à quouis alio, quod eo principio non constituitur, debet distingui: quid ergo refert, si Scotus respondeamus, non omne principium constitutens aliquam, eam ab aliis distinguere, nisi sit absolute: siquidem ratio illius in vniuersum probat hoc modo. Omne quod constituit aliquid in ratione entis, eo ipso, qualecumque illud sit, constituit etiam idem in ratione vnius, ac proinde in ratione indistincti à se, & distincti à quouis alio: quod illo non constituitur: sed filiatio constituit filium in ratione persone, ergo in ratione vnius indistincti à se, & distincti à quouis alia, quæ filiatio non constituitur: qualis est persona Spiritus sancti. Consequentia est euidentis sub legitimi

Vasquez in 1. part. Tom. 2.

ma forma syllogistica; minor negari non potest: maior est verissima in vniuersum de omni constitutente etiam relatiuo: nam si constituit in ratione entis relatiui, constituet in ratione vnius distincti à quouis alio.

Alij vero dicunt, idem debere semper esse principium distinguens, & constitutens: & nunc filium distingui à Spiritu sancto filiatio, quia ea constituitur: at in eo casu, quo Spiritus sanctus non procederet à filio, ab eo non distinguendum, quia tunc esset alia filiatio: nunc enim habet vim spirandi, quam tunc non haberet. Hi tamen, dum aliquid noui videntur excogitasse, incidunt in sententiam, quam non probantur. coguntur enim dicere, non esse idem principium constitutens, & distinguens: atque filiatio filium constituit, sed spiratione distinguit: id quod facile probari potest.

Primo, nam filius in ratione filij, & secundæ personæ constituitur proprietate, quæ soli ei conuenit: hæc autem est filiatio, ut filiatio tantum, non considerata ratione spirationis, aut spiratiuæ virtutis: quoniam proprietates constitutens vnam personam non includit in suo conceptu formaliter id, quod alteri commune est: virtus autem spiratiua communis est: ergo illa formaliter non pertinet ad rationem principij.

Secundo, quoniam si filiatio, quatenus habet virtutem spirandi nunc distingueretur filius; potius deberet distingui, quatenus illam habet actu sub relatione spiratoris, quam sub potentia, quæ ab actu distinguitur: hæc enim non est in Deo nisi nostro modo intelligendi ab actu spirandi distincta. Quod si ratione illius virtutis nunc distinguitur, ratione illius etiam habet oppositionem, quod non contendimus: filiatio autem, ut filiatio est; & ut est proprietas filij ratione sui non habet oppositionem: ergo cum hi à communi modo distcedere volunt, in illum recedere coguntur: & cum reliquis Thomistis fateri, filium non filiatio, sed spiratione etiam nunc distingui: atque adeo non esse idem principium constitutens, & distinguens: ergo alio modo argumeto respondendum est.

Tertio, quia filiatio nec est ipsa potentia spirandi formaliter, nec conditio voluntatis, ut ea constituat sub ratione potentia, spirandi, sicut ostendimus disp. 164. ca. 3. ergo secundum se non habet nunc rationem peculiarem, ob quam distinguitur filium à Spiritu sancto, quam non haberet si Spiritus sanctus à filio non procederet: quare per locum intrinsecum non sequitur, fore aliam filiatioem, ut filiatio est, si in filio non esset potentia spirandi: Quarto quia præsens questio procedit, supposito quod idem filius qui nunc est, & spirat, non spiraret, sicut Græci supponunt, maneret tamen idem filius; an scilicet haberet principium sufficiens, quo distingueretur à Spiritu sancto, reiecta solum eadem filiatio, ut ita inuestigamus, rationem formalem distinctionis. Utilem autem esse hæc questionem ex suppositione impassibili, iam satis in 1. c. ostensum est.

Quare respondeo, maiorem propositionem esse veram de omni principio constitutente aliquid reipsa: hoc enim constituit in ratione entis indistincti à se, & realiter distincti à quouis alio, quod eo principio non constituitur. Sicut homo sua forma distinguitur realiter ab equo, & ab aliis, qui ea non constituuntur: at eo principio, quo res constituitur secundum rationem tantum certe non

T

opropo-

Aliorum
responsio.

34.

Hæc responsio
multipliciter
refutatur.

35.